

Uphill en downhill in Montréal

Van 19 tot 23 juli 2011 vond in Montréal het 12e congress International Association for the Study of Child Language (IASCL) plaats. Elke drie jaar organiseert IASCL een groot internationaal congres op het gebied van taalverwerving. Het thema voor 2011 was de sociale, genetische en cognitieve aspecten van taalverwerving en taalontwikkeling. Een afvaardiging van Kentalis medewerkers schreef voor Van Horen Zeggen een reportage.

Op maandagmiddag 18 juli vertrok een delegatie Nederlandse linguïsten & psychologen naar Canada om aan IASCL 2011 deel te nemen met een presentatie. Deze keer vond het congres plaats in Montréal. Deze tweetalige stad vormt vanuit de geschiedenis een smeltkroes van verschillende culturen en talen.

Het congres werd op dinsdagavond geopend door **Fred Genesee** (McGill University, Montréal) met een lezing over de mythen en misvattingen over meertalige situaties. Een van de misvattingen die hij de wereld uit wilde helpen, is dat ééntaligen de gouden standaard vormen om tweetaligen mee te vergelijken. Volgens Genesee zou in de klinische setting en de onderzoekswereld naar alle talen van het kind moeten worden gekeken en zouden hun prestaties niet alleen maar moeten worden afgezet tegen wat ééntalige kinderen doen. Toch moeten we het in het werkveld voor het Nederlandse taalgebied nog voornamelijk doen met normgegevens uit één taal.

Elke ochtend begon de congresdag met een lezing van een keynote speaker. **Penelope Brown** (Max Planck Instituut, Nijmegen) sprak woensdagochtend over verschillen tussen talen in het benoemen van plaats en richting. Talen kunnen plaats en richting absoluut (noord, west), relatief (vanuit eigen perspectief) of intrinsiek (ten opzichte van een vast punt) uitdrukken. De manier van uitdrukken in onze taal bepaalt de conceptvorming van plaats en ruimte. Een voorbeeld van een heel ander systeem dan het onze vind je in het Tzeltal, een Mayataal uit Mexico. Locatie of richting wordt in deze taal uitgedrukt ten opzichte van een vast referentiepunt. Zo spreken zij bijvoorbeeld over uphill en downhill om aan te geven waar iets plaatsvindt. Onder

de Nederlandse congresgangers werden deze termen een grappig gemeengoed. Midden in Montreal ligt de Mont Royale, die het ook mogelijk maakte om alles in Montréal in termen van uphill en downhill uit te drukken.

Donderdag sprak **Simon Fisher** (WTCHG, University of Oxford & Max Planck Instituut, Nijmegen) over de link tussen genen, het brein en taal. In zijn presentatie deed hij het idee dat het 'taalgen' zou zijn ontdekt teniet. Hij gaf mooi in beelden weer dat we veel weten over cognitief gedrag en het brein, en ook over de werking van DNA, eiwitten en neuronen. Maar van de relatie tussen genetica en (taal)gedrag hebben we nog te weinig kennis. Wanneer we het inzicht in de rol van genetica op de taalverwerving willen vergroten, is het nodig dat onderwijs- en zorginstellingen voor leerlingen met ESM meer gaan samenwerken met de Nederlandse universiteiten, waar fundamenteel onderzoek wordt uitgevoerd.

Deb Roy, van het MIT Media lab (Massachusetts), gaf vrijdag een flitsende presentatie over de data die hij gedurende de eerste jaren van het leven van zijn zoontje had verzameld. Met negen camera's in huize Roy werden gedurende drie jaar alle bewegingen en talige interactie non-stop opgenomen. Met deze enorme dataset kon hij bijvoorbeeld het ontstaan van een woord in de tijd laten horen; van een rudimentaire klankvorm tot de volwassen woordvorm. In landschapachtige grafieken liet hij vervolgens zien op welke plekken in huis het kind het woord het meest had gehoord. Taalkundigen in de zaal werden gelijk enthousiast over de mogelijkheden van zo'n uitputtende database. Wanneer er zulke opnamen van meerdere kinderen zijn, kunnen we misschien eindelijk antwoord vinden op de vraag of in de verwerving het naamwoord of het werkwoord als eerste ontstaat.

Na de keynote lezingen in de vroege ochtend, koos iedereen zijn weg om in wat kleinere zalen de ochtend- en middagsymposia bij te wonen. Vaak waren er zes parallelle sessies tegelijkertijd. Na het middagsymposium volgde een postersessie. Omdat er zo'n 90 posters per dag werden gepresenteerd, was het ook hier zaak om goed voor te bereiden welke posters je in ieder geval wilde bezoeken.

De auteurs van deze reportage waren vanuit Kentalis vertegenwoordigd met vier posters over onderzoeksresultaten op het gebied van het werkgeheugen, de talige informatieverwerking en vertelvaardigheid van kinderen met ESM en het effect van fonologische therapie (zie <http://www.iascl2011.org/scientific.php>)

Het congres bood enorm veel informatie in alle richtingen van het taalontwikkelingsonderzoek. Methodologie, praktijk, fonologie, morfosyntaxis, semantiek, pragmatiek, cochleaire implantatie, gebarentaal, werkgeheugen, executief functioneren, neuroimaging - alle mogelijke onderwerpen kwamen voorbij. En iedereen nam vanuit het uitgebreide aanbod weer wat anders mee naar huis.

“Een goed congres, met veel bijdragen van hoog niveau”, vonden Elke Huysmans, Else Bolk en Theo Goverts van de KNO-afdeling binnen het VU-ziekenhuis (*UAC KNO VUm*). Rob Zwitserlood (*Universiteit Utrecht/Koninklijke Auris Groep*) vond het verhaal van **Bruce Tomblin** over ‘late faders’ en ‘late bloomers’ interessant, waarin Tomblin aangaf dat niet alle kinderen die een goede start maken met hun taalontwikkeling het op latere leeftijd ook goed blijven doen en viceversa. Akke de Blauw (*Universiteit van Amsterdam*) haalde **Catherine Snow** (Harvard) aan, die terugblikte op 40 jaar taalonderzoek. Het accent binnen onderzoek naar taal is van ‘eentalige witte middle class mothers’ verschoven naar meertaligheid en culturele diversiteit. Margot Zwitserlood (*Audiologisch centrum Amersfoort*) was geboeid door het onderzoek van **James Law**, die in een cohortstudie met een uitgebreide leeftijdsrange (geboorte - 34 jaar) allerlei mooie associaties aangaf. Zo is het niveau van de woordenschat op jonge leeftijd bijvoorbeeld gerelateerd aan de lees/schrijfvaardigheden, de mentale gezondheid en de werkloosheid op 34-jarige leeftijd.

Nu wij weer huiswaarts gekeerd zijn met een map vol aantekeningen en kopieën van posters, zijn er nieuwe

contacten gelegd, en oude contacten zijn nieuw leven in geblazen. We weten in taalontwikkelingsland weer van elkaar waar we mee bezig zijn. Het breder in kaart brengen van de taalontwikkeling van kinderen met ESM in relatie tot aandacht, werkgeheugen en executieve functies is de weg, waarop we door moeten gaan. Maar niet zonder ook de toegepaste interventies op hun effectiviteit te toetsen. Een nieuwe uitdaging voor IASCL 2014 op eigen bodem in Amsterdam, georganiseerd door Nederland en België.

ANNETTE SCHEPER, ANNELIES BRON, JULIANE CUPERUS EN IRIS DUINMEIJER